

bibblan

Tema: Avskrivning
Samlingsvård ur
olika perspektiv

SID 8-13

Kolumnen:
Finns det tillräckligt
med personal i
biblioteken?

SID 24

Karin Erlandsson:
“Jag tror på
formulerandets kraft”

Innehåll 2/2022

TEMA AVSKRIVNINGAR

I detta nummer av Bibban har vi tittat närmare på avskrivningar och samlingsvård både på allmänna bibliotek och högskolebibliotek. I en intervju med Depåbibliotekets bibliotekschef **Johanna Vesterinen** får vi veta mer om Depåbibliotekets roll och uppdrag.

EVA HÖGLUND SKRIVER
OM KOMPISDECKARE

22

NYKOMLINGEN: MARIA
KOM IGEN PÅ BIBLIOTE-
KET

26

NATIONALBIBLIOTEKETS
KOMMUNIKATIONSEXPERT

25

MEDLEMEN:
MÖT LINNÉA PROST

28

Aktuellt	4-7
Att avskrika böcker: "Biblioteket är inte en lagringsplats!"	8
Avskrivningsarbete på högskolebibliotek – självklart, men komplext.....	10
Depåbiblioteket – en nationell skattkista	12
Bokrecension: Ordens förlösande makt.....	14
Karin Erlandsson: "Jag litat på formulerandets kraft"	16
Bokrecensioner	20
Eva Höglund – informationsspecialisten som även skriver kapitelböcker	22
Kolumn: Finns det tillräckligt med personal i biblioteken?	24
Nationalbiblioteket fick kommunikations- expert på svenska	25
Nykomlingen: Maria kom igen på biblioteket.....	26
Medlemmen: Linnéa Prost.....	28
Notiser	29
Föreningsinfo.....	31

PROJEKT OCH SAMARBETEN PÅ BIBLIOTEKS- DAGARNA

13.5.2022

4

KARIS BIBLIOTEK FLYTTADE IN I
NYA KULTURHUSET

30

Trygghet i en orolig tid

PÅ ÅRETS BIBLIOTEKSDAG talade Anna Bertills om att dagens budskap i marknadsföringen är trygghet och nostalgi. I dessa osäkra tider är det inne med retro och det finns en längtan tillbaka till 70-talets trygga folkhem.

I festtalen talas det ofta med nostalgi om barndomens bibliotek. Vi i branschen kan kanske tycka att det i stället borde talas mer om vad biblioteken erbjuder idag. Men kanske vi ändå i vår marknadsföring mera kunde utnyttja den positiva minnesbilden folk har av sitt barndomsbibliotek som en trygg plats att komma till?

Nu menar jag ju inte att vi ska gå tillbaka till 70-talet. Biblioteken och vår verksamhet har utvecklats mycket sedan dess, inte minst nu under pandemin och vi ska förstås utveckla och förnya oss också i framtiden. För att kunna förnya måste vi också våga göra oss av med sådant som inte längre fungerar eller är relevant, både vad gäller verksamhetssätt och material. Det är förstås inte alltid så lätt att avgöra till exempel vad som ska avskrivas, så därför har vi som ett tema för det här numret av *Bibban* valt avskrivning.

Fastän biblioteken förnyas ska vi hålla fast vid våra grundvärderingar. Vi ska värna om att biblioteken fortfarande ska upplevas som trygga och välkomnande platser med trygg och kunnig personal och pålitlig information. Det okända är ofta det som skrämmer mest, så genom att få mera information om något ämne kan ens trygghetskänsla öka. Med hjälp av skönlitteratur och biblioterapi kan man behandla svåra saker. Biblioterapi kan du läsa om t.ex. i boken *Skriva sig fri* som vi recenserar i det här numret av *Bibban*.

Det är förstås bra att följa med omvärlden, men ibland kan man behöva en stunds flykt från verkligheten. Det här kan skönlitteraturen också erbjuda. Själv blev jag i mars efter en överkonsumtion av alla krigs- och pandeminyheter på bättre humör av att läsa romanen *Sommardrömmen*. Boken är skriven av **Maria Grundvall**, en av många biblioteksanställda som också är författare. Flera av dem kommer vi att presentera i kommande nummer av *Bibban*. I det här numret kan du läsa om informationsspecialisten och författaren **Eva Höglund**.

Som ny ordförande för föreningen hoppas jag att också föreningen ska upplevas som en trygghet för sina medlemmar. Vi i styrelsen hoppas att du tar kontakt om det är något du funderar över eller vill att föreningen ska ta upp.

Jag önskar er alla en skön och trygg höst!

Anna-Maria Malm
FSBF:s ordförande

Bibban

är Finlands svenska biblioteksförnings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 27.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

UTGIVARE

Finlands svenska biblioteksförning r.f.

Ansvarig utgivare

Anna-Maria Malm (ordf.)
fsbf@fsbf.fi

Chefredaktör

Sandra Herrmans
fsbf@fsbf.fi

REDAKTIONSRÅD

Margareta Danielsson, Tobias Larsson, Gun Vestman, Monica Sandström
Layout Heidi Jylhä, Solid Media
Tryckeri Forsberg, Jakobstad

ANNONSER

Vill du annonsera i *Bibban*?
Hör i så fall av dig till fsbf@fsbf.fi.
Annonsspriser:
Helsida (bakpärm) 350 €
Helsida (inlaga) 300 €
Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

MATERIAL

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till fsbf@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Arbetslösa, pensionärer och föräldralediga 10 €
OBS! Studerande: gratis
Konto: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till fsbf@fsbf.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

Pärmbild Karin Erlandsson
Fotograf: Marcus Boman

Projekt och samarbeten

Finlands svenska biblioteksförnings biblioteksdag 2022

Finlands svenska biblioteksförning ordnade i år sitt årsmöte och sin biblioteksdag den 13.5. Dagens tema var projekt och samarbeten.

Katja von Wendt, Lotta Westerlund, Mia Malm, Henrika Andersson, Mikaela Wickström, Anna Bertills och Susanne Ahlroth medverkade i Biblioteksdagens program.
Foto: Fredrik Lundin

VI VAR EN LITEN SKARA som samlades på Kulturkontakt Nord i Helsingfors en vacker vårdag i maj för att delta i FSBF:s biblioteksdag. Presentationerna strömmades också, så största delen av deltagarna deltog på distans. Under dagen fick vi höra många inspirerande presentationer och Nordisk kulturkontakts specialbibliotekarie **Mikaela Wickström** fungerade som en utmärkt konferencier.

Dagen började efter föreningens årsmöte med informatiker **Tina Wiggs** presentation av det nationella e-biblioteksprojektet. Projektets mål är ett gemensamt e-bibliotek för Finlands allmänna bibliotek och kommuner, som kunderna ska kunna använda från och med 2024.

Följande talare var författaren och professor emerita nordisk litteratur **Merete Mazzarella**, som talade om sina erfarenheter av att undervisa skönlitteratur för medicinstuderande. Merete påpekade att medicinen inte bara handlar om naturvetenskap utan också om humaniora, eftersom läkarna har att göra med människor. I yrket möts det naturvetenskapliga, det vill säga det objektiva, rationella, förnuftiga och det allmängiltiga med humaniora, det vill säga det subjektiva, känslor, det enskilda fallet.

Genom skönlitteraturen kan man byta perspektiv och öva förmågan att uthärda ambivalens. Medicinare kan känna ambivalens då de vill hjälpa, men samtidigt kan de ha besvärliga känslor för sina patienter. Genom att

läsa skönlitteratur kan medicinerna leva sig in i en annan människas situation och komma in på ämnen som inte diskuteras i utbildningen. I mötet med patienter är det viktigt att förstå också det patienterna inte säger. Därför har man under Meretes kurser läst texter med uppmärksamhet på det som inte står i texten, utan finns mellan rader. Det mest värdefulla med kurserna har enligt Merete varit textdiskussionerna och att de studerande lärt sig att man kan tycka olika och att allt inte är exakt, utan kan tolkas.

Lyft fram budskapet!

Anna Bertills från Marknadsföringsbyrå Bertills & Jung höll en intressant presentation om strategisk opinionsbildning och hur vi kan lyfta fram vårt budskap. Hon menade att förmågan att kommunicera blir allt viktigare. Idag handlar kommunikation om att sälja värderingar, personifiera och väcka känslor och drömmar. Fakta behövs för att underbygga kunskapen, men är sällan något i sig som säljer, däremot väcker människor och berättelser känslor.

Omvärldsanalys ligger till grund för all marknadsföring. Vad sker runtomkring oss i samhället och hur påverkar det oss? Teknikskiften, demografiska förändringar, klimatförändringen, delningsekonomi, hållbarhetsfrågor, säkerhetspolitik mm. påverkar våra vanor och hur kunderna och konsumenterna beter sig.

Idag handlar marknadsföring mera om att skapa en berättelse kring värderingar och identitet än om direkt produktmarknadsföring och man vill nå ut med ett budskap. Enligt Anna Bertills är det nu första gången som värderingar gått före business på ett

De finlandssvenska biblioteksdagarna

13.5.2022

globalt plan och i dessa otrygga tider har det blivit populärt att marknadsföra med budskap om trygghet och nostalgi.

Läsfrämjande projekt

På eftermiddagen fick vi höra om flera spännande projekt, som alla på ett eller annat sätt handlade om böcker och läsning. Först fick vi höra om det läsfrämjande arbete som de två finlandssvenska läsambassadörerna **Henrika Andersson** och **Amanda Audas-Kass** arbetat med under de senaste åren. Under projektet som slutade i juli i år hann läsambassadörerna träffa 9000 elever och 340 bibliotekarier och bibliotekspedagoger. Läsambassadörerna samarbetade mycket med bibliotek, till exempel kring en läsfest för sjuor.

Vi fick vidare höra om läshörnor vid idrottsevenemang, tamburbibliotek i daghem, ordkonst, den tvåspråkiga kampanjen Readhour och om den nordiska bokslukaren, som du kan läsa mer om i Bibban 1/2022. Efter projektpresentationerna berättade överinspektör **Susanne Ahlroth**, om RFV:s specialunderstöd för läsfrämjande och för verksamhet som främjar demokrati i biblioteken.

Sist men inte minst kungjordes priset för Årets biblioteksgärning, som i år gick till **Åsa Lundberg** på Brändö bibliotek på Åland.

Du kan se alla presentationer från Biblioteksdagen på FSBF:s Facebooksida.

Anna-Maria Malm

Åsa Lundberg på Brändö bibliotek fick pris.
Foto: Teresa Westmark

Årets biblioteksgärning

DET VAR EN åländsk bibliotekarie som i år fick utmärkelsen Årets biblioteksgärning av Finlands svenska biblioteksförning, **Åsa Lundberg** på Brändö bibliotek.

Utmärkelsen Årets biblioteksgärning delas ut vartannat år till en person eller institution i Svenskfinland som verkat förtjänstfullt för bibliotekens bästa. Den 13 maj delades utmärkelsen ut under De finlandssvenska biblioteksdagarna.

Föreningen tog emot nomineringar från hela Svenskfinland under våren och styrelsen valde sedan **Åsa Lundberg** att erhålla utmärkelsen. Motiveringen lyder: *"Åsa Lundberg ger kommuninvånare och turister hög servicekvalitet och väl genomförda program. Evenemanget En vind från havet bjuder deltagarna på program av god kvalitet och visar på Lundbergs gedigna engagemang för litteraturfrämjande."*

Teresa Westmark

Möt FSBF:s nya ordförande

Anna-Maria "Mia" Malm

MITT NAMN ÄR Anna-Maria Malm, kallas Mia. Jag är hemma från Karis men bor sedan länge i Helsingfors. Sedan 2013 jobbar jag som planerare på Nationella utvecklingstjänster/Helsingfors stadsbibliotek med ansvar för Biblioteken.fi.

Som ung ville jag inte bli bibliotekarie, eftersom jag ville jobba med något annat än min mamma, som var biblioteksdirektör. Jag var intresserad av naturvetenskaper och valde därför att studera biologi vid Helsingfors universitet.

Hur hamnade du i biblioteksbranschen?

Efter studierna kom jag ändå in i branschen genom jobb vid Svenska litteratursällskapet och Karis bibliotek, och jag tyckte om jobbet. För att få bibliotekariekompetens studerade jag informationsförvaltning via Åbo Akademis öppna universitet.

Vad vill du jobba för som ordförande för FSBF?

Jag vill försöka sänka tröskeln för medlemmar att kontakta styrelsen. Under styrelsens visioneringsmöte i juni diskuterades även att föreningen skulle bli mer aktiv i den offentliga debatten, så det vill jag jobba för.

Nästa år firar föreningen också sitt 85-årsjubileum, vilket vi ska uppmärksamma. Jag ser också fram emot att vara med och ordna biblioteksdagarna och hoppas på att få många deltagare på plats.

Vad fick dig att ställa upp som ordförande?

Jag har varit aktiv i föreningen tidigare och tyckte att det var givande.

Anna-Maria "Mia" Malm är FSBF:s nya ordförande. Foto: Sandra Herrmans

Sedan ansåg både jag och min chef att ordförandeskapet skulle passa bra med tanke på mitt uppdrag vid de nationella utvecklingstjänsterna.

Har du något speciellt biblioteksminne?

Eftersom min mamma arbetade på bibliotek har jag fått följa med henne på jobbet som liten. Jag minns speciellt när hon spelade dockteater på biblioteket i Karis.

Idag, när jag inte längre jobbar med kundmöten, kan jag också sakna att se hur glada kunderna blir när man kan hjälpa dem att hitta böcker och information.

Vilket är ditt närbibliotek och vad läser du mest?

Innan pandemin var min arbetsplats belägen i bibliotekshuset i Böle

och då lånade jag böcker där, men nu lånar jag oftast mina böcker vid Munksnäs bibliotek, som är mitt närmaste bibliotek. Jag läser allt möjligt – både skönlitteratur och facklitteratur, berättelser och biografier, men inte så mycket deckare.

Sandra Herrmans

Nya styrelsemedlemmar i föreningen!

Henrica Lillsjö

Jag heter **Henrica Lillsjö** och arbetar som biblioteks-amanuens vid Åbo Akademi Bibliotek i Åbo. Jag har uppskattat bibliotek sedan jag lärde mig att läsa och jag fick eget kort till biblioteket i Närpes, där jag växte upp. I biblioteket upptäckte jag charmen med att gå in i ljuvliga bokvärldar och blev en bokslukare. Läsningen har hängt med sedan dess, även om jag numera behöver använda nattens timmar till att sova.

Efter studier i bl.a. litteraturvetenskap och informationsförvaltning vid Åbo Akademi jobbade jag i ett musikarkiv i ungefär 10 år. Hösten 2021 gjorde jag comeback i biblioteksbranschen och började på ÅAB där jag jobbar med bl.a. kundtjänst, friexemplarshantering och ordnande av arkivsamlingar. Arbetsbilden är både omväxlande och intressant!

Mitt största fritidsintresse och min hobbykarriär är vokalmusik i varierande stilar och sammanhang. Jag leder en seniorkör i Åbo, är meddirigent för en gospelungdomskör och sjunger själv i kammarkör, vokalsemble och då och då solo.

Henrica Lillsjö. Foto: privat

Sara Söderbacka

Sara Söderbacka. Foto: privat

Jag heter **Sara Söderbacka**. Jag är bibliotekarie på stadsbiblioteket i Kristinestad, och det är ett mycket omväxlande jobb. När man jobbar på ett bibliotek som inte är så stort får man jobba med allt som behöver göras.

Jag hör till dem som sent i livet kom på att det är i bibliotek jag ska jobba, och jag började studera informationsvetenskap på Öppna universitetet vid Åbo Akademi. Min arbetskarriär innan dess var ganska varierande, men jag har bland annat jobbat med olika saker i bankbranschen och som avdelningssekreterare på en hälsocentral. Det var i april 2019 jag började jobba på biblioteket i Kristinestad och ganska snart efter det gick jag med i FSBF.

Då jag började jobba på bibliotek sa min man att jag ska komma ihåg att inte ta med mig jobbet hem, men högarna med biblioteksböcker som jag lånar hem har snarare blivit större än mindre.

Att avskriva böcker:

"Biblioteket är inte en lagringsplats!"

Tina Wigg jobbar som informatiker vid Helsingfors stadsbibliotek och har ansvar för att välja in och katalogisera svensk litteratur för vuxna och barn. Den positionen ger henne även en bra helikoptersyn över den stora gemensamma samling som flyter mellan stadens trettiosju bibliotek och hon ser vad som händer om hyllorna inte hålls i skick.

V I TOG EN KORT diskussion om vikten att balansera upp det nya material som köps in med det gamla som borde avskrivas.

– Att avskriva böcker är en central del i att sköta en bibliotekssamling, säger Tina Wigg. Precis som att man skaffar in nya böcker måste man avskriva gamla så att det nya får plats. Det är en väsentlig del av biblioteksarbetet.

Böcker som blir stående i hyllorna utan att lånas tar bara plats från annat material. Helsingfors policy är att skaffa in mångsidigt och aktuellt material som helsingforsarna vill läsa, men då måste man också avskriva gammalt material. Biblioteket är inte en lagringsplats, fulla och föråldrade hyllor är inte attraktiva för besökarna.

Är avskrivningen i Helsingfors så stor som den borde vara?

– Dit har vi inte kommit än. Trots

att vi har en flytande samling tror jag att många ännu tänker främst på det egna bibliotekets hyllor och avstår från att avskriva material. Då uppstår stockningar i logistiken och nya böcker skickas till stadens mediehotell i stället för till biblioteken.

Mediehotellet är tänkt att vara en tillfällig samlingsplats för exempelvis julböcker eller andra titlar som man vill plocka bort ur de vanliga hyllorna och sedan få tillbaka då de behövs. Men när hyllorna är fulla hamnar alla böcker som inte får plats där i mediehotellet i stället och då blir det svårt att sköta logistiken.

– Helsingfors stadsbibliotek hanterar så stora volymer böcker och om man år efter år köper in fler böcker än man avskriver krävs det ingen avancerad matematik för att förstå att hyllorna blir fullare och fullare. Då är det svårt att ställa fram böcker på ett attraktivt sätt och svårare för kunder-

na att hitta det de vill läsa.

Ibland möter man ett motstånd på biblioteken mot att avskriva böcker. Vad tror du det beror på?

– Böcker är helt enkelt viktiga för många. Det finns en uppfattning att böcker är heliga och att man inte får slösa med dem. Jag var själv en av dem som tänkte så i början. Men när vi har så stora volymer kan vi inte klamra oss fast vid enstaka exemplar. Om man har sex exemplar av en bok kan jag med gott samvete avskriva den jag har i handen. Det finns ändå fem kvar i samlingen och den som vill läsa den kan hitta den ändå.

Man bedömer inte om en bok är bra eller inte då man avskriver den. Det är sällan man måste ta avgörande beslut om en bok överhuvudtaget ska sparas eller inte. Nästan alltid avskriver man bara enstaka exemplar av en bok som ändå finns kvar i den gemensamma samlingen.

” Helsingfors stadsbibliotek hanterar så stora volymer böcker och om man år efter år köper in fler böcker än man avskriver krävs det ingen avancerad matematik för att förstå att hyllorna blir fullare och fullare.

Tina Wigg, informatiker vid Helsingfors stadsbibliotek. Foto: Privat

– De mest självklara fallen är förstås om en bok är snuskig eller söndrig. Då ska den avskrivas oavsett vad det är för en bok. Även klassiker ska avskrivas och så skaffar vi in en ny upplaga om det bara går.

– Helsingfors fattade ett principbeslut för flera år sedan att vi inte längre reparerar böcker systematiskt. Vi avskriver och köper nytt och så kanske någon familj eller något dagis kan få den avskrivna boken till sin egen.

Helsingfors stadsbibliotek använder ett logistiksystem som tar fram automatiska avskrivningslistor. Hur har det fungerat?

– Det är ännu ganska nytt och det finns två olika typer av listor. Den ena listan fungerar som en osthyvel: om man köper in en stor mängd av samma bok är det några år senare lätt att hyvla bort stora mängder exemplar för att bättre motsvara den faktiska efterfrågan på boken. Med den funktionen behövs inte bibliotekariens egen kompetens utan man kan lita på att det finns för många exemplar av den här titeln. Det verkar fungera ganska bra.

– Den andra listan består av exemplar som systemet föreslår borde avskrivas då de inte lånats på en viss tid

men där bibliotekarien själv beslutar vad som ska göras. Där upplever vi att många låter bli att avskriva och hellre sparar böckerna. Det är klart att det tar tid att kolla upp boken i systemen och fatta beslut och kanske kan man inte förvänta sig att alla ska göra det i ett nafs, säger Tina Wigg.

När böcker plockas bort från hyllorna i Helsingfors fyller en artificiell intelligens på med nya. Ett problem är att systemet inte förstår att nya och gamla utgåvor är samma bok och plötsligt kan en hylla bli full av olika utgåvor av samma bok. Hur löser man sådana problem?

– Det här är ett problem som vi ännu inte har löst då samlingen är gemensam. Det är inte så att man regelrätt avskriver gamla böcker då det kommer en ny utgåva. Det faller i stället på bibliotekarierna och deras kompetens att gallra då det kommer nya tryckningar. Att titta i sin hylla och bestämma vad som behövs och inte av alla olika upplagor.

Biblioteken har också en del material på format som är på väg ut. CD-skivor, fysiska ljudböcker och DVD-skivor lånas allt mindre. Hur fattas beslut om

att göra sig av med sådant material?

– Jag är inte väldigt insatt i skivor och filmer, men jag vet att man i hög grad tittar på och fattar beslut utifrån lånesiffror. Ljudboken i CD-format lever förmodligen sina sista stunder just nu då det erbjuds väldigt få nya titlar på skiva, vilket innebär att det mesta som finns i hyllan är gammalt.

– Vi skaffar i stället mer e-ljudböcker som är tillgängliga också för människor som inte längre har en CD-spelare hemma. Även vad gäller musik har man skurit ned budgeten för inköp rejält jämfört med tidigare.

Har du en hälsning till de läsare som ägnar sig åt samlingsarbete?

– Jag vill uppmana alla på biblioteken att vara modiga och avskriva mycket. Det är ju besökarnas gemensamma bibliotek som vi sköter. Vi vill ju att de ska hitta det de vill ha i stället för att vi ska samla på böcker som ingen har läst.

Tobias Larsson

Avskrivningsarbete på högskolebibliotek – självklart, men komplext

Informationsspecialisterna **Gun Vestman** på Tritonia och **Sarah Hagström** på Hankens bibliotek ger inblick i hur avskrivningsarbetet ser ut vid högskolebiblioteken.

A VSKRIVNING AV BÖCKER är lika naturligt som anskaffning av dem. Att hålla samlingarna relevanta och aktuella samt inom bokhyllornas gränser är en del av samlingsarbete och varje bibliotek har egen praxis för hur man sköter om avskrivningen av material. Numera finns vetenskapliga monografier, annan facklitteratur och avhandlingar samt artiklar primärt tillgängliga elektroniskt vilket påverkar bibliotekens samlingsbeslut.

Biblioteken är dessvärre också tvungna att ibland avskriva mer än vad samlingsvården kräver. Användningen av bibliotekets utrymmen och samlingarnas innehåll ses över. Orsakerna kan vara ekonomiska eller helt enkelt praktiska. Det är alltid krävande att evaluera och avskriva, och bibliotekens uppgift att erbjuda adekvat material till användarna är alltid i fokus.

När det gäller avskrivning av material på högskolebibliotek så utgår biblioteken främst från högskolornas utbildnings- och forskningsområden, men förutom att hålla sig uppdaterad om viktiga ämnesområden så är det lika viktigt att aktivt följa med forskningsläget inom olika vetenskapsområden. Andra faktorer som påverkar evaluering är utlåningsstatistik, bokens skick samt dess aktualitet och relevans. Avskrivet material sänds till Depåbiblioteket, med följande av de

riktlinjer som Depåbiblioteket gjort för hurudant material som får sändas dit och när det får sändas.

Gallring av tidskrifter

Tidskriftsbeståndet behöver liksom böcker även gallras. Här kan det dock vara utmanande att förlita sig på användningsstatistik, i och med att tidskrifter på högskolebibliotek inte alltid är tillgängliga för hemlån.

I dag är det ovanligt att högskolebibliotekens användare besöker biblioteket enkom för att bläddra och läsa i fysiska tidskrifter. Det finns en stark förväntan hos dagens användare på att tidskrifter ska finnas tillgängliga i elektronisk form. När tidskrifter finns digitalt, tenderar den tryckta versionen sägas upp och eventuellt avskrivas. Detta är problematiskt då tillgången på e-tidskrifter inte kan garanteras. Licensvillkoren för databaserna varierar och tillgången bakåt varierar. Om en tidskrift avslutas, av

någon part, så är tidskrifterna inte nödvändigtvis tillgängliga alls.

Flera högskolebibliotek har de senaste åren gallrat ordentligt tidskrifterna och sänt stora mängder av äldre årgångar till Depåbiblioteket. Tidskrifterna är tillgängliga för bibliotek och artiklar sänds som fjärrlån.

Avskrivningsprojekt vid några högskolor

Tritonia

På Tritonia finns utöver kursböcker och forskningslitteratur även examensarbeten, högskolornas egna publikationer, en del lokalt material samt utvalda, donerade samlingar som har specialstatus. Att mycket material finns tillgängligt elektroniskt har revolutionerat biblioteken och påverkar utvecklandet av samlingar. Sedan är ändå bibliotekens uppgift så mycket mera än att tillhandahålla relevant litteratur.

Samlingsvården syns konkret i de fyllda källrorna. Foto: Sarah Hagström

Tritonias samlingar är gemensamma för flera högskolor. När de olika biblioteken i tiderna slogs ihop gjordes omfattande avskrivningar och signumändringar för att skapa helt integrerade samlingar. Att nu med forcerad tidtabell evaluera och dela upp de gemensamma samlingarna var komplext. Under åren har många olika avskrivningsprojekt förekommit, men det riktigt omfattande arbetet inleddes för några år sedan, efter att det blivit klart att utrymmena skulle minskas och att alla högskolor i Tritonia inte längre är med. När arbetet med avskrivningarna inleddes var det inte klart exakt vilka utrymmen biblioteken skulle flytta till, inte heller hur stora de skulle vara. Ett tvingande behov att göra stora avskrivningar och planera för olika scenarier var det som biblioteket hade att utgå från.

Den självklara avskrivningen som en del av samlingsvården utvecklades till ett avskrivningsprojekt i stor skala. På kort tid och med avsevärd arbetsinsats planerades, evaluerades och minskades samlingarna. Att gå genom de gemensamma samlingarna i ett vetenskapligt sambibliotek, där bibliotekspersonalen skulle beakta högskolornas undervisnings- och forskningsområden och olika behov, gjorde projektet utmanande och krävande.

Ett så här omfattande avskrivningsprojekt medgav givetvis inte evaluering per titel, utan en del av avskrivningarna skedde utgående från listor som tagits ut på basis av utvalda kriterier. Ämnesinformatiker evaluerade ändå större delen av samlingarna och sedan gjordes avskrivningar av bibliotekssekreterare, men även extra personal anställdes. Tidigare avskrevs allt manuellt, men nu kunde massavskrivningar ur den egna databasen och Melinda göras. Enligt överenskommelse med Depåbiblioteket kunde en stor del av de avskrivna samlingarna överföras dit, så att litteraturen fortsatt finns tillgänglig vid behov.

Till viss del var avskrivningsarbetet naturligt – äldre litteratur som inte används skulle bort. E-böcker

ersatte också till viss del kursböcker och forskningslitteratur, vilket gjorde att samlingarna förnyades samtidigt. Böcker som inte använts eller anskaffats de senaste fem åren inkluderades på listorna, men även många andra kriterier inkluderades och beaktades. Annat som vi tog ställning till var om boken fanns elektroniskt, var unik, hade lokal anknytning med mera. Att bevara den mest väsentliga forskningslitteraturen är viktigt. Idag består bibliotekets samlingar av omfattande e-resurser som kompletteras av tryckta samlingar med aktuella kursböcker och annan ämnes- och forskningslitteratur.

Hanken

På Hankens bibliotek i Helsingfors inleddes under våren 2022 ett större avskrivningsprojekt. Projektet fick sin start när det utrymme som länge använts för bibliotekets monografier, serier, högskolans egna publikationer och specialsamlingar skulle renoveras och få delvis ny funktion. På några veckor tömdes utrymmet, hyllorna monterades ner i rask takt och under våren och sommaren avskrevs cirka 7000 exemplar. Utrymmet för samlingarna krympte med en tredjedel, och delar av samlingen som hade funnits i utrymmet fick placeras på andra hyllor i biblioteket. Arbetet med avskrivningen fortsätter ännu under hösten.

På Hankens bibliotek görs avskrivningar vart femte år, och denna rutin skulle ha ingått i årsklockan för hösten 2022. Men i och med den korta tidtabellen för omorganiseringen av utrymmena överraskades bibliotekspersonalen redan på våren av den påkomna arbetsbördan, som även meddelades med kort varsel. På grund av projektets korta tidtabell involverades hela bibliotekspersonalen och en sommarassistent anställdes för att hjälpa till. Som grund för gallringen användes utlåningsstatistik, och dessutom avskrevs en stor del av serierna. Material som inte lånats på fem år gallrades bort, men material utgivet

Omorganisering av samlingen på Hanken pågår och böcker packas ner i lådor. Foto: Sarah Hagström

från 2011 framåt sparades. Företags-historikerna som hör till bibliotekets specialsamling lämnades kvar, liksom klassiker och Hanken-associerades verk. Det avskrivna materialet sorterades för att sändas till Depåbiblioteket, i det fall att exemplaren saknades från samlingen där. Övriga böcker donerades eller slängdes.

Eftersom samlingen var tvungen att delas och placeras i två skilda utrymmen, fortsätter arbetet under höstterminen med att tydliggöra skyltning och information för att underlätta tillgängligheten. Längre fram behöver biblioteket också utvärdera hur högskolans studenter, forskare och personal anpassat sig till förändringen. Det återstår att se hur minskningen av bibliotekets egna tryckta samling påverkar mängden fjärrlån. På grund av att bibliotekets utrymme nu har krympt, behöver biblioteket även ta ställning till hur mycket tryckt material som kan anskaffas i framtiden. En naturlig utveckling på Hankens bibliotek överlag, är dock att användningen av det elektroniska materialet bara ökar.

**Gun Vestman
Sarah Hagström**

Depåbiblioteket – en nationell skattkista

Johanna Vesterinen är bibliotekschef på Depåbiblioteket i Kuopio, och i den här artikeln får vi stifta bekantskap med hur de sköter sina samlingar.

Vad är depåbibliotekets kärnuppdrag?

Uppdraget är kort och gott att ta emot och bevara material som depone-rats från finländska bibliotek, och att göra materialet tillgängligt. Uppgiften är utfärdad i lag och fastställd med förordning. Lagen om Depåbiblioteket är från 1988 och förordningen från 1992.

Hur har verksamheten förändrats över tid?

Grunduppgiften är ganska långt den samma som när verksamheten inleddes 1989. Men såklart har vissa processer utvecklats över tid, tekniken har utvecklats och rutiner har förändrats och förnyats. Verksamheten har hela tiden utvecklats i samarbete med den övriga bibliotekssektorn. Under de senaste åren har det tryckta materialet kunnat hanteras vartefter

det anländer, vilket möjliggjort att vi också kunnat ta emot och tillgäng-liggöra musikmaterial. Det här har varit särskilt viktigt för de allmänna biblioteken.

Hur ser Depåbibliotekets finansie-ringsmodell ut?

Depåbiblioteket lyder under Un-dervisnings- och kulturministeriet, närmare bestämt under området för högskoleutbildning och forskning. Vår finansiering kommer alltså direkt från statens budget. Depåbibliotekets tjänster är helt kostnadsfria för alla kunder, det vill säga för de bibliotek och informationstjänster som använ-der sig av oss. Till vår service hör ut-över fjärrlån och skanning av artiklar även att vi ansvarar för leveranskost-nader när biblioteken sänder material till oss.

Lagring och samlingsvård

Hur ser samlingsvården ut på Depå-biblioteken? Gör ni överhuvudtaget avskrivningar och i så fall med vilka kriterier?

Depåbibliotekets samlingar formas av sådant material som de finländska biblioteken avskriver ur sina egna samlingar. Dessutom skickar National-biblioteket då och då överflödiga friex-emplar till oss. På det här sättet utökas samlingen också med nytt och oanvänt material. Vi gör inga egna anskaffning-ar överhuvudtaget. Sporadiskt tar vi också emot material från privatperso-ner eller andra donatorer.

I princip görs inga avskrivningar alls i Depåbibliotekets samlingar. Tvärtom så ökar vår samling årligen med cirka 1500 hyllmeter. Avskriv-ningar görs enbart ifall lånat material aldrig returneras, om materialet är i dåligt skick och omöjligt att reparera, eller om vi har råkat sätta materialet på fel plats och materialet är för-svunnet. Alldeles på sista tiden har vi avskrivit några enskilda verk på begäran av upphovsmannen. Men det här sker väldigt sällan och kräver alltid goda skäl.

Hur stora lagringsmöjligheter har depåbiblioteket för digitalt mate-rial, sparas allt material som sänds och hur länge?

Vi tar endast emot tryckt material, samt LP- och CD-skivor. Digitalt mate-rial kan vi inte ta emot.

Hur ser processen ut kring iväg-skickat skannat material?

En stor del av vår verksamhet är att skanna in artiklar för våra kund-bibliotek. Artiklarna skannas in som engångsföreteelser, vi arkiverar eller sparar inte inskannade artiklar.

Just nu jobbar vi tillsammans med Kopiosto för att hitta en modell för hur vi i framtiden ska kunna skicka inskan-nat material direkt till slutanvändaren. Förhoppningsvis hittar vi en lösning på den här frågan inom nära framtid!

Johanna Vesterinen. Foton: Paula Haapanen

Upphovsrätt och artiklar

Vad är det mest centrala som levererande bibliotek behöver känna till om upphovsrätt gällande artiklar?

Ur Depåbibliotekets perspektiv, vilka är de största utmaningarna kring upphovsrättsliga frågor?

För närvarande kan Depåbiblioteket inte förmedla skannade artiklar direkt till privatkunder. Däremot är det tillåtet att sända artiklar mellan bibliotek och detta gör vi tillsvidare. Depåbibliotekets samling av periodika och seriepublikationer är omfattande och vi hoppas att de som söker information ska hitta i våra samlingar bättre än tidigare.

För att kunna göra samlingarna mera tillgängliga och förenkla beställandet av artiklar söker vi som bäst efter en teknisk lösning som skulle möjliggöra en direkt rapportering av behövliga uppgifter till Kopiosto. Både Kopiosto och Depåbiblioteket har som målsättning att lösa frågorna relaterade till upphovsrätt, så vi känner tillförsikt. I det här skedet är det främst fråga om att automatiskt sända information om beställda artiklar till Kopiosto.

Projektet "AIRUT"

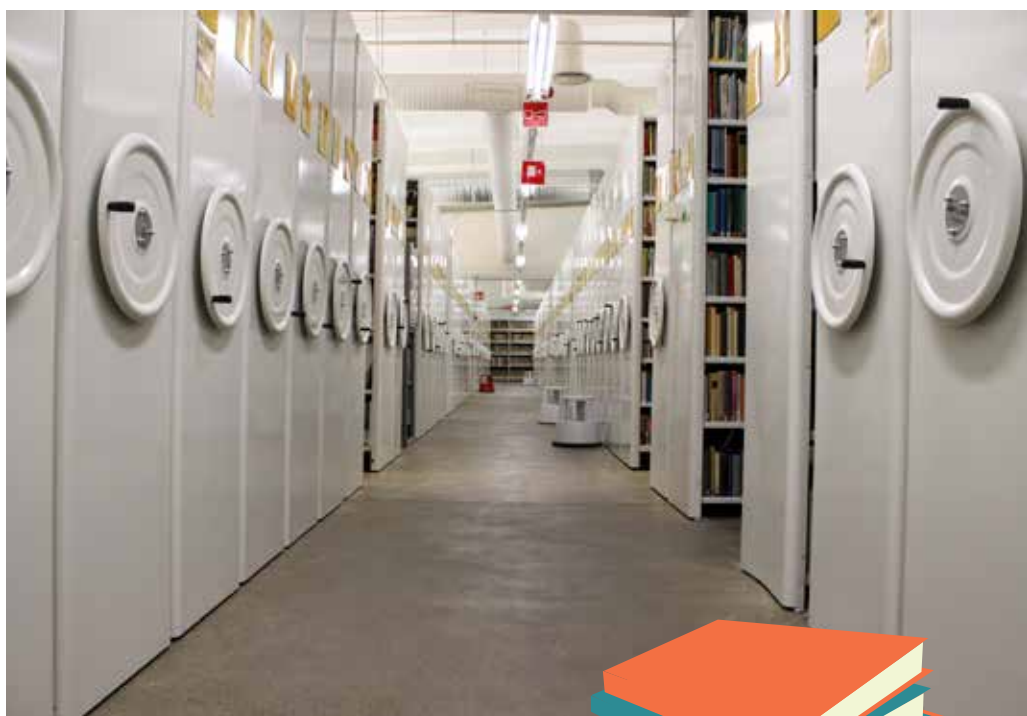
Berätta kort om vad AIRUT innebär?

AIRUT-projektets målsättning har varit att förverkliga en förmedlingstjänst för fjärrlån av material och artiklar mellan Depåbiblioteket och olika sektors bibliotek. Projektet har beviljats projektfinansiering för år 2022. Med projektet strävar man efter att underlätta Depåbibliotekets hantering av material till kunder, att göra det tillgängligt och användarbart.

De modeller som inledningsvis diskuterats grundar sig på öppen källkod, men inom möjlighetens gränser diskuteras också ifall det skulle finnas en kommersiell programvara för fjärrlåneverksamheten som kunde kommunicera mellan bibliotekssystem.

1500 hyllmeter kommer till varje år.

Depåbiblioteket inifrån.

Vad är fördelarna och utmaningarna med "AIRUT-projektet"? För Depåbiblioteket, kunden och levererande biblioteket?

Ett lyckat projekt innebär inte enbart aktivare användning av Depåbibliotekets digra samlingar, utan även att materialet hittas enklare och lånas snabbare. Artikelförmedling upplevs idag som krånglig och vi hoppas att vi kan göra den smidigare med denna process.

Utmaningar har vi givetvis upplevt. Har vi en gemensam uppfattning

om önskemålen? Hittar vi ett smidigt förmedlingsverktyg? Hur gör vi utvecklingsarbete i fortsättningen? Har projektet möjligheter att kunna få en permanent funktion? Lyckligtvis har samarbetet varit utmärkt med alla parter; Nationalbiblioteket samt universitets-, yrkeshögskole- och allmänna bibliotek. Jag är övertygad om att vi tillsammans hittar nya lösningar för att utveckla fjärrlåneverksamheten.

**Gun Vestman
Sarah Hagström**

Ordens förlösande makt

Skriva sig fri – biblioterapi i praktiken

MARIA BOM INLEDER sin bok, *Skriva sig fri*, med ett citat av den franske filosofen och författaren **Victor Hugo**. I dag känner vi honom bäst som författaren bakom romanen *Samhällets olycksbarn*, som blivit *Les Misérables* i många musikaluppsättningar. Citatet lyder: "Orden, detta dunkla folk, kommer och går inom oss, orden är själens gåtfulla förbipasserande." När jag möter citatet känns det som kärlek vid första ögonkastet. Det är ett mycket välfunnet citat för att fånga läsaren, men också en varudeklaration för vad innehållet i boken i fortsättningen kommer att handla om.

Undertiteln; *Biblioterapi i praktiken*, för direkt till bokens kärna. Uttrycket biblioterapi myntades för omkring

hundra år sedan medan fenomenet att använda ord för själsligt välmående är betydligt äldre. Det finns till exempel fynd från Thebe, Egypten, som visar inskriptionen "LäkeDOM för själen" ovanför portarna till ett flertal bibliotek. Den grekiske filosofen **Aristoteles** intresserade sig även han för litteraturens läkande kraft. Det är alltså en urgammal visdom som nu inbegrips i en välutvecklad modern metod. Det finns visserligen flera olika definitioner på biblioterapi och det gör att begreppet kan verka diffust, säger Maria Bom. Hennes egen definition är mycket tydlig och lättillgänglig, en allmän definition där hon fastslår att biblioterapi är ett medvetet arbete för att genom litteratur och skrivande, reflektion och samtal, främja välmående och personlig utveckling.

Finland är föregångsland i biblioterapi i Norden, liksom även USA. Egentligen är biblioterapi ett paraplybegrepp för en mängd olika metoder med varierande inriktningar. Vilken form som väljs bestäms utgående från målgrupp, syfte och ledarens erfarenhet och utbildning. Författaren pekar också på skillnaden mellan innehållet i en traditionell skrivkurs och en biblioterapeutisk skrivargrupp.

I en traditionell skrivkurs är målsättningen att lära ut hur vi bättre behärskar skrivandets konst genom textsamtal där mer eller mindre lyckade sidor av texten diskuteras medan form och språk inte har denna uppgift i en mera renodlad terapeutisk verksamhet. Där är läkandet och vägen till välmående det huvudsakliga syftet. Det hindrar inte att de båda goda upp-

” Biblioterapeutiskt skrivande möjliggör en djupare och ärligare kontakt med oss själva. Det är ett sätt att få syn på den vi är, ett utforskande av vårt sanna jag. Genom att formulera tankar och känslor i ord blir vi tydligare för oss själva.

Skriva sig fri – biblioterapi i praktiken
av **Maria Bom**.
Förlag: Studentlitteratur Ab, 2022
Sidantal: 221
Pärbild: Maria Bom

såten korsar varandra på ett fruktbart sätt. Den utvecklande biblioterapin strävar till att bearbeta allmänmänskliga känslor, nå ökad självinsikt och främja personlig utveckling. Biblioterapi i den meningen kan med fördel användas i skolan för att ge barn och ungdomar möjlighet att bygga upp självförtroende och personlighet.

Maria Bom beskriver i boken genom brottet för skrivandet som metod för ökat fysiskt och psykiskt välmående. Professorn i psykologi **James W. Pennebaker** gjorde i början av 1980-talet en studie som fick stort genomslag. Han lät människor skriva om sina svåra upplevelser sedan det visat sig att personer med svåra traumatiska upplevelser hade sämre fysisk hälsa. Så sent som 2021 sammanfattar Pennebaker ett flertal försök där olika grupper fokuserat på det positiva i livet trots sina traumatiska upplevelser. Han säger: "Studier visar att känslomässigt skrivande har en positiv effekt på hälsa och välmående. Det viktiga är att vi skriver om sådant som har personlig betydelse och berör oss."

Maria Bom delger oss sin egen personliga historia och därmed förståelse för vad som ligger till grund för hennes starka känsla för biblioterapin. Det är uppenbart att metoden är djupt internaliserad hos henne själv. Hon vet helt enkelt vad hon talar om och berättar hur läsning, skrivande och samtal i olika konstellationer stärkt henne i vad det innebär att vara människa.

Författaren har plockat ut några användbara dikter för biblioterapeutiska projekt. Den av dikterna som jag

ser som en ren programförklaring är en dikt av nobelpristagaren **Tomas Tranströmer**:

*Två sanningar närmar sig varann.
En kommer inifrån,
en kommer utifrån
och där de möts
har man en chans
att få se sig själv.*

Maria Bom förklarar: "Biblioterapeutiskt skrivande möjliggör en djupare och ärligare kontakt med oss själva. Det är ett sätt att få syn på den vi är, ett utforskande av vårt sanna jag. Genom att formulera tankar och känslor i ord blir vi tydligare för oss själva." Säg det bättre den som kan!

Det är en alldeles underbar bok som Maria Bom har skrivit. Hon undervisar oss i biblioterapins historia och karaktär och visar oss de olika inriktningarna. Boken är direkt matnyttig genom sina många exempel på skrivövningar. Det finns att plocka för alla som sysslar med läsning och skrivning. De konkreta förslagen går att anpassa till deltagare på olika nivåer och i olika sammanhang.

Processen med biblioterapi borde vara tillgänglig för en bredare allmänhet. Det naturliga rummet är naturligtvis biblioteken. Det avgörande är att biblioteken inom sin verksamhet har en engagerad och medveten ledare som får de resurser som behövs.

Lisbeth Zittra

Lisbeth Zittra, tidigare speciallärare i Rinkeby skolan, Stockholm, skrivarkursledare och kolumnist i Österbottens Tidning.

"Jag tror på formulerandets kraft"

Genom sitt skrivande får **Karin Erlandsson** bearbeta självupplevda händelser och känslor. Med hjälp av skönlitteraturen vågar hon också tänka tankar som känns för farliga att tänka själv.

Jag ringer upp Karin Erlandsson klockan 10 en tisdagsförmiddag, mitt i det hon kallar för hennes skrivtid. Mellan klockan 9 och 12 skriver hon sina böcker, och när hon väl satt sig ner för att skriva springer fingrarna över tangenterna. Hennes tankar och känslor blir till ord och formuleringar i skönlitterär form och bildar den bok som till slut landar i händerna på hennes läsare.

– Det som alltid är sant för mig när jag skriver, det är känslorna. De är min inspiration, även om jag inte alltid fattar det själv.

Hon förklarar att det är omöjligt att utgå från någon annan än sig själv när hon skriver, och även om hon skriver om något helt annat så tar hon avstamp i sina egna känslor.

– Jag skrev deckaren *Missdåd* när jag hade förlorat en vän, för deckare är alldeles utmärkta om man vill skriva om sorg. Längtan är det centrala temat i *Legenden om ögonstenen*, vilket har varit ett centralt tema för mig själv under jättemånga år.

Att berätta vilka personliga upplevelser som ligger bakom den skrivna litteraturen är något man som författare helst inte vill avslöja åt sina läsare. Delvis för att det är personligt, men också för att inte läsoplevelsen ska begränsas.

– Om jag sa att *Legenden om ögonstenen* handlar om sekundär barnlöshet kanske någon skulle tänka "varför skulle jag vilja läsa om det?", och barn är kanske inte så värst intresserade av det.

Kamouflage

Att kunna ta sina egna känslor och upplevelser och paketera dem skönlitterärt beskriver Erlandsson som ett kamoufleringsarbete.

– Hur bra man kan kamouflera det självbiografiska i det man skriver tror jag är ganska avgörande för hur läsarna ska kunna känna igen sig.

Kamoufleringen gör handlingen mer allmängiltig, och blir således lättare för en läsare att ta till sig.

– Då handlar det inte längre om

en dement förälder utan om en drakattack, och den hjälplöshet man känner då.

Att kunna lägga ord på sina känslor fungerar som en bearbetande process, förklarar Erlandsson. Att ta skönlitteraturen till hjälp i bearbetningen bidrar också med en till dimension.

– När jag gör litteratur av en känsla kan jag också närma mig en tematik och tankar som jag kanske inte vågar tänka själv. Då kan jag i stället låta huvudpersonen tänka det. Då är det fortfarande tankar som jag har tänkt, men det blir mindre farligt.

– Jag tror enormt mycket på formulerandets kraft. Har jag en gång formulerat mig så finns det en styrka i det och jag kommer må bättre efteråt.

Är du alltid medveten om känslorna som finns i bakgrunden eller har läsare eller recensenter uppmärksammat dig om dem?

– Nej, nu när jag har skrivit 15 böcker börjar jag inse att det är så jag >>

”

Det som alltid är sant för mig när jag skriver, det är känslorna. De är min inspiration, även om jag inte alltid fattar det själv.

Foto: Marcus Boman

jobbar, att mina känslor sipprar fram. Men ibland är det först när jag läser recensioner som jag inser "jaa, det är klart det var det där jag skrev om." Till exempel då jag läste att mycket av handlingen i *Missdåd* utspelar sig på gravgården tänkte jag att det är ju självklart, jag hade ju själv varit där massor. Men då jag skrev den förstod jag inte det.

Skriver enligt schema

När Karin Erlandsson är inne i sina skrivperioder följer hon ett tydligt

schema. Mellan 9 och 12 är det skrivtid. Mellan 13 och 15 får hon använda internet, och mellan 15 och 17 skriver hon sina övriga uppdrag.

Det första manusutkastet tar form relativt snabbt men sedan redigerar hon utkastet i cirka fem månader innan det skickas vidare. Hon beskriver sig själv som en ganska sträng redaktör som skriver kommentarer med versaler i marginalerna när ett avsnitt inte håller streck.

Innan varje skrivdag skriver hon skrivdagbok, en uppvärmning för vad som komma skall.

– Skrivdagboken är guld värd. Där kan jag se mönster och reflektera över det jag skriver.

Dagboksskrivandet kom in tidigt i Erlandssons liv. Hennes mamma uppmuntrade och uppmanade henne att skriva dagbok alla sommarlov från att hon lärt sig skriva som sjuåring.

– Det fortsatte jag med ända till gymnasiet och blev en slags inskolning i "inte en dag utan en rad", ett slags *carpe diem* genom skrivande.

Skulle du säga att du är beroende av att skriva?

– Ja, men det är ett ganska sunt beroende.

Erlandsson tänker efter...

– Eller? När jag bär på en stor känsla och jag inte kan skriva av mig den kan jag nog bli lite sned.

– Jag tror inte jag skulle uppleva världen om jag inte skulle skriva den parallellt. Jag skulle skriva oavsett

” Jag tror inte jag skulle uppleva världen om jag inte skulle skriva den parallellt. Jag skulle skriva oavsett om någon annan skulle läsa det jag skriver. Skrivandet är otroligt centralt i mitt liv, och har alltid varit det. Jag har blivit mer beroende av det ju längre jag har levt.

om någon annan skulle läsa det jag skriver. Skrivandet är otroligt centralt i mitt liv, och har alltid varit det. Jag har blivit mer beroende av det ju längre jag har levt.

Erlandsson reflekterar över om skrivandet fungerar som ett slags reparationsarbete eller om hon bara bygger sig större med hjälp av orden.

– Varför skriver jag? Varför målar konstnären? Det skulle ju vara sorgligt om alla konstnärer och författare skulle vara trasiga från början och måste reparera sig själva.

Kalevala

Just nu jobbar hon på en ungdomsserie som baserar sig på nationaleposet *Kalevala*. När hon tog sig an uppdraget tänkte hon att Kalevala är Kalevala

och att det finns andra känslor där än hennes självupplevda, men riktigt så enkelt visade det sig inte vara.

– När jag satte mig ner och skrev var det likt förbannat jag som tog mig in i texten. Aino går i sjön för att hon är deprimerad, och jag har också varit deprimerad och då tar jag de känslorna och sätter dem på Aino. Jag kommer liksom inte undan, förklarar Erlandsson med lite självironi i rösten.

Hon citerar **Monika Fagerholm** och säger att man ska ”skriva där det bränner”. Skriver Erlandsson inte utgående från de brännande känslorna blir texten platt, något som hon har fått erfara.

– Inte är det ju roligt att sitta en hel förmiddag och känna hur det är att

vara deprimerad men man måste ju ner i den där känslan.

Författarens jobb är ofta ganska ensamt och man är sårbar när man blottar sina tankar och känslor inför resten av världen.

Den tidigare nämnda kamoufleringen fungerar inte bara som en brygga mellan det självbiografiska och en bättre läsupplevelse, utan det är även ett skydd som författaren gömmer sig bakom.

– Kamouflaget är till både för mig och för läsaren. Jag kan sitta och tänka på vad det jag skrivit egentligen handlar om, medan läsaren inte har någon aning om det. Det känns tryggt.

Sandra Herrmans

Bokrecensioner

Glömda rum

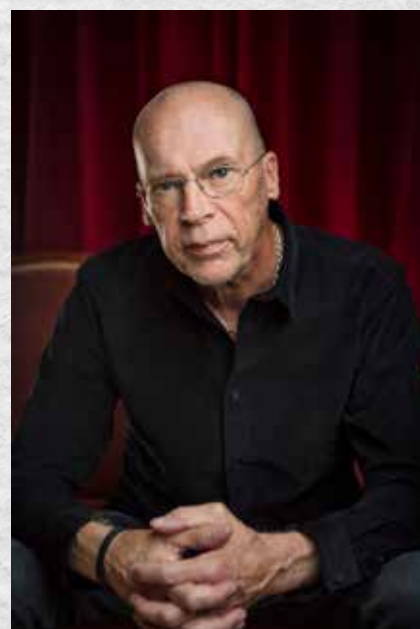
Robert Åsbacka
Schildts & Söderströms 2022
Omslag: Otto Donner

ROMANEN **GLÖMDA RUM** är fortsättningen på *Kistmakarna* (2021) och huvudpersonen, författaren Erik kämpar vidare i ett Sverige som håller på att sälja bort sina socialdemokratiska ideal om solidaritet och välfärd. I slutet av den första boken såg framtiden ljus ut; han hade lämnat sitt boende i föreningen Arbetarkultur och Historias (Farkh) kontor i ett industriområde

i Eskilstuna, sedan flyttat till ett torp på landet för att till sist flytta in hos Sonja, en av de vinddrivna existenser han träffat på Farkh. Kistan som han byggde på kursen i föreningen har följt med och i den förvarar han sina restupplagor och gamla manuskript. Men i *Glömda rum* går Erik igen mot nya uppbrott samtidigt som coronaviruset sprider sig; han engagerar sig halvhjärtat i ett udda skrivprojekt om industrihistoria och trasslar till det på kärleksfronten med följden att Sonja kastar ut honom. Erik får vidare höra att Kåre, som han träffade på Farkh har gått bort. I genomgången av Kåres efterlämnade saker hittar han dennes stora samling av foton och anteckningar om glömda rum; ofta övergivna bombskydd eller militäranläggningar.

Liksom i *Kistmakarna* får läsaren igen inblickar i de problem som den svenska socialdemokratin tampus med både på ett riksplan liksom i staden Eskilstuna; de är fonden mot vilken Erik reflekterar över tillvaron och sina tillkortakommanden. Den svarta humorn finns också med från första delen. *Glömda rum* kan karakteriseras som en resa, dock utan bil (fast en biltur har en särskild plats i boken). Likt en odysseé tillsammans med andra tilltufsade existenser han möter på vägen.

Glömda rum är ingen munter läsning; den ger igenkänningspunkter till eget liv i en tid då allt mäts i pengar eller effektivitet. Jag vill, eller kan, naturligtvis inte avslöja allt som händer i boken, men kan säga att i slutet lämnas mycket öppet, kanske med en liten gnutta hopp för Eriks del. Men så öppet är det att den utlovade tredje och avslutande delen kan ta vilken riktning som helst. Det är spännande; *Glömda rum* är absolut angelägen läsning.

Robert Åsbacka. Foto: Martin Stenmark

Recensent: Johan Lindberg

Bibliotekarie på Arbis bibliotek

Upplever mig vara en nyfiken person, vilket kanske hör ihop med valet av yrke. Därför är böcker om olika ämnen intressanta. Har vanligen tre-fyra böcker på gång samtidigt, men ofta faller den för mig minst intressanta bort. För tillfället är en av dem romanen *Fisk och Kultur* av **Sjón**, en isländsk författare som jag varmt kan rekommendera.

Hem

Karin Erlandsson
Schildts & Söderströms 2021
Omslag: Fredrik Bäck

ALANDS HUNDRA ÅR av självstyrelse har i år firats med konserter, utställningar, prominenta gäster och avtäckningen av **Carl-Fredrik Reuterswårds** berömda skulptur *Non Violence* vid Självstyrelsegården i början av juni. Skönlitteratur om åländska förhållanden har även utkommit kring jubileet. Ett färskt tillskott är romanen *Hem*, skriven av **Karin Erlandsson**, ursprungligen från Österbotten, men sedan flera år bosatt på Åland. Boken är en samling fristående, sammanflätade berättelser som sträcker sig över en ovanligt lång tidsrymd. Det börjar under 800-talet, nästa anhalt är medeltiden och sedan följer 1700- och 1800-talens krigstider.

Ett modernare, för läsaren kanske bekantare Åland börjar synas i de tre 1900-talsberättelserna. Det handlar om åländska kvinnors liv och deras relationer till män, barn och familj. Männen har traditionellt, på Åland och även annanstans, varit de som gått i

sjöfart, sett världen, medan kvinnorna stannat hemma och skött hus och familj.

Erlandsson får personerna att leva i sina berättelser med enkla, men stilistiskt säkra grepp. Hennes kunskande som fantasyförfattare för barn och unga bidrar också till att avlägsna tider som 800-talet eller medeltiden får rätt stämning. En personlig favorit bland berättelserna är dock den om flickan Flör, förlagd till Finström år 1945. Hon lider av faderns långa frånvaro som krigsfånge och moderns oro för hur det skall gå för maken. Mamman förestår byns telefoncentral, där även flickan hoppar in som ersättare då mamman inte klarar av det på grund av oron. Detta visar fint krigstidens situation, då kvinnorna på allvar steg in i manliga arbeten. I slutet av boken finns utöver källförteckning korta historiska resuméer över orterna där berättelserna utspelar sig. *Hem* är en fin gåva till Ålands 100-årsjubileum.

Tingen

Ulrika Nielsen
Schildts & Söderströms 2022
Omslag: Fredrik Bäck

VI OMGES AV föremål och speciellt i västvärlden finns det ett överflöd som det för många är svårt att hantera.

Ulrika Nielsen skriver i sin senaste bok *Tingen* om relationen till föremål. Formen är diktessän, och texten är både avskalad lyrisk och närgående saklig prosa. Boken inleds med ett besök hos en vän, där hemmet är tomt på ting, vilket hos författaren utlöser längtan bort från sitt eget föremålsfyllda hem, där livet präglas av familjelivets avlagringar av kläder, möbler, böcker, småsaker; allt möjligt som ställer en inför val och som stör på grund av beroendet till det materiella. Från ett slags rop på hjälp över maktlösheten inför mängden av ting övergår resonemanget till att leva med dem, se sin person, sitt "jag" i relation till tingen som man omges av. Texten får därigenom självbiografiska drag, men det är inte störande, tvärtom igenkännande, kanske för att jag själv är i samma ålder och livssituation där föremål har hunnit samlat sig.

En intressant del i boken är avsnittet om Nielsens fasters hem som hon minns det som barn. I det hemmet verkade varje föremål ha sin rätta plats och det fanns inget onödigt, troligen för att det fanns en balans, en över-skådlighet som är sällsynt numera. Men efter fasterns bortgång hamnar föremålen i ett slags ingenmansland, förlorar sin tidigare tillhörighet och det är osäkert om någon vill ha dem. Kanske de anhöriga säger: "Vi har ju redan så mycket, inte behöver vi ju en sak till". Detta låter kanske bekant för många. Boken har ett personligt tilltal med ett engagerande grepp om problematiken kring ting. Jag tror att den kan beröra många som har grunat över eller ställts inför problemet med för mycket ting omkring sig. Tankeväckande bok i ett ämne som jag tycker inte har varit framme så mycket, varken i litteraturen eller i annan offentlighet.

Eva Höglund

– informationsspecialisten
som även skriver kapitel-
böcker

För några år sedan förverkligade **Eva Höglund** sin dröm om att ge ut en bok. *Kompisdeckarna* handlar om Andrea, Erik, Markus och Elise – ett kompisgäng som löser brott i Åbo.

Eva Höglund i författarsamtal med Maria Lassén-Seger under Konstens natt i Åbo i år. Foto: Sandra Herrmans

ABO DOMKYRKAS bekanta kyrkklockor slår tre, och Eva Höglund kommer gående från sin arbetsplats i akademikvarteren.

Hon är informationsspecialist på Åbo Akademis bibliotek men även författare sedan några år tillbaka. I sommar har hennes andra bok i serien *Kompisdeckarna* släppts.

Hur kom det sig att du började skriva böcker?

– Jag har alltid läst mycket, älskat böcker och kånkat hem massor från biblioteket. I 8–10-årsåldern kom jag på att jag själv ville hitta på och bestämma vad som skulle hända.

Hon gav namn åt sina legofigurer och hittade på deras olika karaktärsdrag som hon skrev ner.

– I tonåren skrev jag mycket dikter och noveller – ett format som jag älskade. I skolan valde jag alltid den fria rubriken när vi skulle skriva uppsats och skrev ihop en liten novell.

Att ta steget från att skriva noveller till en hel barndeckare var dock inte självklart. Tanken var aldrig att Eva Höglund skulle skriva för barn, men hon råkade få syn på en tävling för att skriva en kapitelbok och det blev startskottet för *Kompisdeckarna*.

– Det kan hända att det inte hade blivit något om jag inte hade fått ögonen på den där tävlingen, berättar hon.

Hon gick inte vinnande ur tävlingen men kände att hon inte kunde lämna barnen hon gett liv till vind för våg. Hon skickade manuset till några förlag, och ett nappade.

Om Kompisdeckarna

Kompisdeckarna är en fartfylld serie där kompisarna Andrea, Erik, Markus och Eriks lillasyster Elise jagar skurkar och försöker lösa brott.

I boken *Paketmysteriet* har det nyss blivit sommarlov när kompisarna hittar ett misstänkt paket. De anar att det är fråga om något brottsligt, och inleder sin skurkjakt – som förvisso är farlig, men svår att motstå.

Handlingen utspelar sig i välbekanta Åbomiljöer – ett grepp som fallit i god jord, åtminstone hos läsarna från Åbo.

– I höst ska jag diskutera boken med en lågstadielklass från Österbotten, så då får vi se vad de tycker.

Eva Höglund, som själv är uppvuxen i Åbo, hade länge två alternativ som hon pendlade mellan.

– Att skriva om en fiktiv stad har sina fördelar, men de bekanta Åbomiljöerna kom så starkt till mig då jag skrev så handlingen fick utspela sig i Åbo.

” Att skriva om en fiktiv stad har sina fördelar, men de bekanta Åbomiljöerna kom så starkt till mig då jag skrev så handlingen fick utspela sig i Åbo.

Eva Höglunds andra bok i serien *Kompisdeckarna*. Omslag och grafik: Kai Baer

Med hjälp av kartan kan man följa Kompisdeckarnas färd genom Åbo.

Att själv få bestämma över en berättelse är något som Höglund återkommer till flera gånger under vår intervju, och beskriver även sitt skrivande som en sorts verklighetsflykt.

– I verkligheten går inte allt alltid som man tänkt sig, men när man skriver får man ju själv bestämma.

Fått fokusera på skrivandet

Höglunds skrivande började som en hobby, något som hon ägnade sig åt på semestrar och helger. Men enligt henne är det inte det mest optimala sättet att skriva.

– Skriver du bara på helgerna tar det tid att hitta tillbaka in i berättelsen. Det bästa är att få skriva varje dag.

Och att få skriva varje dag är något som hon fått pröva på under den senaste tiden. Tack vare stipendier har hon kunnat vara skrivledig mellan april och mitten på augusti i år.

Guidar samhällsvetarna rätt

Sedan några veckor är hon tillbaka på jobbet som informationsspecialist vid ÅAB. De senaste två åren har hon jobbat med ett projekt om open access, men fungerar nu som informations-specialist för samhällsvetenskaperna vid Åbo Akademi.

– Jag ser till att ämnena får den litteratur de behöver. I arbetet ingår samlingsvård och undervisning i

referenshantering för de som skriver kandidat och pro gradu-avhandlingar.

Hon validerar även forskningspublikationer.

Samhällsvetenskaper är ett bekant område för Höglund som själv är politices magister med folkrätt som huvudämne.

– Efter examen fick jag jobb vid Domvillan som vikarierande informtiker, men uppgifterna liknades vid en

bibliotekaries. Efter vikariatet råkade det finnas en tjänst på ÅAB, så jag sökte den.

Likt många andra utvidgade Eva Höglund sin kompetens med hjälp av Öppna universitetets kurser i det som då kallades informationsförvaltning (idag: informationsvetenskap, reds. anm.).

Sandra Herrmans

Eva Höglund

Bor: I Uittamo i Åbo

Ålder: 54 år

Familj: Man och två barn, samt en Shetland sheepdog.

Jobbar som: Informationsspecialist vid Åbo Akademis bibliotek.

Fritidsintressen: Skriva, läsa och motionera.

Foto: Sandra Herrmans

Eva Höglund är inte den enda bibliotekarien som skriver böcker. I kommande nummer av *Bibban* kommer vi att bekanta oss med fler av dem.

Finns det tillräckligt med personal i biblioteken?

DEN FRÅGAN STÄLLDE vi i 2021 års basserviceutvärdering som blev klar i början av sommaren.

Regionförvaltningsverket utvärderar vartannat år kommunernas basservice. Denna gång undersökte vi hurdana förändringar det skett i bibliotekens personalstyrka sedan motsvarande utvärdering 2013. Bibliotekslagen som trädde i kraft 2017 ändrade kraftigt på behörighetsvillkoren, och därför ställde vi också frågor om personalens kompetens. Har personalen tillräcklig utbildning och yrkeskompetens och hur upprätthålls den?

Utvärderingen baserar sig på uppgifter i de allmänna bibliotekens statistikdatabas, en enkät som 95 procent av biblioteken svarade på, och övriga redogörelser. Som mål för en god personalstyrka använde vi samma nyckeltal som i förra utvärderingen, det som i undervisnings- och kulturministeriets kvalitetsrekommendation (2011) anges för en god servicenivå, det vill säga en personalstyrka på minst 0,8 årsverken/1000 invånare. En nivå som i praktiken har visat sig vara nog för att sköta de uppgifter som nämns i bibliotekslagen om biblioteket är välorganiserat och har ett gott ledarskap.

Enligt utvärderingen har personalstyrkan minskat både i absoluta tal och i förhållande till invånarantal jämfört med utvärderingen 2013. I absoluta tal med 6 procent och i förhållande till invånarantal så att bara 36 procent av biblioteken uppnår servicemålet mot 48 procent 2013. Förändringen visar en jämn nedgång.

Vi frågade biblioteken hur de uppskattar att personalen räcker till för uppgifterna i bibliotekslagen. Bäst räckte de till för traditionella uppgifter som

att tillhandahålla en mångsidig och tidsenlig samling (84 %) och erbjuda tillgång till material, information och kulturellt innehåll (83 %), sämst till att främja en samhällelig och kulturell dialog (32 %). Till en sådan grundläggande uppgift som att främja läsning och litteratur ansåg bara vartannat bibliotek ha tillräckliga resurser (55 %).

Vi ställde enkätsvaren om resurserna bredvid svaren på frågan om hur kompetensen räcker till för motsvarande uppgifter. För varje uppgift räckte kompetensen bättre än personalresursen. Till exempel för att främja läsning och litteratur uppskattades kompetensen som 85 procent och för att främja en samhällelig och kulturell dialog som 40 procent. Det verkar som att det finns en del outnyttjad kompetens på biblioteken, kanske för att personalen är knapphändig, arbetstiden går åt till rutinuppgifter eller för att arbetsledningen är otydlig. Det är klart att till exempel läsfrämjande är en arbetsdryg (och viktig!) uppgift som kräver förberedelser och ständig uppdatering.

Men när kunskandet och resurserna är i en sådan obalans finns det en risk för att en del av personalen upplever frustration över att inte ha möjlighet att använda sitt kunskande och därför också ett ointresse att uppdatera det.

Bibliotekens personalresurs är alltså otillräcklig i relation till bibliotekens uppgifter enligt bibliotekslagen. Det som är positivt är att personalens utbildningsnivå har stigit och deltagandet i kompetenshöjande fortbildning har ökat, troligtvis som ett resultat av de virtuella fortbildningarna. Automatiseringen och i vissa kommuner de meröppna biblioteken har minskat på rutinjobbet och personalen har kunnat fokusera mera på att utveckla verksamheten, tjänsterna och ett samarbete med skolor och övriga aktörer. Men meröppna bibliotek är ett tveeggat svärd ur personal- och kundserviceperspektiv. Vissa kommuner har sett dem som en sparåtgärd och minskat på personalen utan att ta hänsyn till bibliotekets hela tjänsteutbud och kraven i lagen.

Basserviceutvärderingen är tredelad. Förutom personalresurserna och kompetensen utvärderade vi ledarskapet. Det visade sig till exempel att bara två av tre bibliotek har chefer som uppfyller behörighetsvillkoren – i synnerhet i mindre kommuner har andelen minskat trots en betydande uppluckring i den nya bibliotekslagen. Till detta återkommer vi i olika sammanhang under hösten, bland annat i en tvåspråkig podcastserie där vi diskuterar resultaten och fenomenen kring dem.

Susanne Ahlroth

Överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde (susanne.ahlroth@avi.fi)

Nationalbiblioteket fick kommunikationsexpert på svenska

Matilda Hakala är Nationalbibliotekets nya expert på svenskspråkig kommunikation. Den nyinsatta tjänstens syfte är att stärka svenskan i bibliotekets kommunikation.

Som litteraturvetare med en examen i kultur och kommunikation är Matilda Hakala som klippt och skuren för den nyinsatta tjänsten som svenskspråkig kommunikationsexpert på Nationalbiblioteket i Helsingfors.

Sedan februari har hon navigerat runt biblioteket och byggnaden Fabiania, där hennes arbetsrum ligger. Arbetsdagarna har fyllts med kommunikationsarbete, med allt vad det innebär.

– Jag har jobbat mycket med sociala medier. Lyft upp mer svenskt material i våra kanaler och skrivit våra inläggs-texter.

I Nationalbibliotekets kanaler på sociala media syns numera finskan och svenskan parallellt i texterna som läggs upp. Även i nyhetsbrevet har svenskan fått en större roll sedan Hakala tillträdde.

Som studerande vid Helsingfors universitet besökte Hakala ofta Nationalbiblioteket. Med tillgång till enorma samlingar och fantastiska material hittar Matilda Hakala alltid något intressant att publicera på bibliotekets sociala medier. Foton: Sandra Herrmans

– Jag har varit med och gjort om nyhetsbrevet och det är numera tvåspråkigt, berättar Hakala.

Ett större projekt som kommer satsas på henne under hösten är att gå igenom det svenskspråkiga innehållet på Nationalbibliotekets webbsidor. Till hennes uppgifter hör också att ha hand om bibliotekets vänverksamhet.

– Jag jobbar inte enbart med svenskspråkig kommunikation, men

det är mitt huvudansvar. Kommunikationen är den viktigaste delen av mitt jobb men i stort handlar mitt jobb om språkarbete.

– Jag är också den som håller de svenskspråkiga guidningarna här.

Hur kom den här tjänsten till?

– Nationalbiblioteket ville stärka sin svenska kommunikation utåt och få den att synas mer. Jag tyckte det var trevligt att de ville satsa på det, och sökte tjänsten.

– Mina kollegor har varit väldigt välkomnande och glada över att få svenskspråkig förstärkning i huset. Jag har bland annat fått förfrågan om jag kan ordna svenska språkkaféer för personalen där vi kan träffas och tala svenska tillsammans, berättar hon.

Jobbet som kommunikationsexpert är det första som Matilda Hakala har inom biblioteksbranschen.

– Som litteraturvetare har tanken att kunna jobba på bibliotek varit tilltalande, och det här är ju ändå ett av Finlands vackraste bibliotek.

Sandra Herrmans

Uppdatering av sociala medier är en av de uppgifter som ligger på Matilda Hakalas bord.

Nykomlingen

Maria kom igen på biblioteket

Värmen trycker över barackerna intill Sandsund skola i Pedersöre. Höstterminens första skoldag är slut, men bibliotekets dörr står ännu öppen. Där möter en glädjestrålande **Maria Ståhl**, det råder ingen tvekan om att hon hittat sin plats.

Fritiden ägnar Maria främst åt trädgården som innehåller många olika blommor och grönsaker. Som motvikt till det sociala arbetet på biblioteket njuter hon av ensamma stunder mellan odlingsbäddarna.

MARIA RÖR SIG VANT mellan hyllorna i biblioteket, trots att det är hennes första arbetsvecka i Sandsund.

– Vi finns här i barackerna fram tills att skolan byggs till. Då ska Sandsund få ett nytt bibliotek inuti skolbyggnaden, det ser vi förstås mycket fram emot.

Maria har arbetat enbart ett par år som biblioteksfunktionär, och vägen till det arbetsliv hon nu har var inte precis planerad.

– Nej, jag halkade nog in i biblioteksvärlden som på ett bananskal. Men jag känner nog nu att det var mening – en såhär, säger hon.

Maria arbetade som speciallärare i Nykarleby från 1994, ett meningsfullt arbete hon trivdes mycket bra med. År 2010 blev Maria föräldraledig med tredje dottern. Efter ledigheten återvände Maria aldrig till läraryrket.

– Jag fick svåra hälsoproblem som förmodligen bottnade i utbrändhet, jag

fick bland annat astma. Då jag måste som sämst var det en kamp för mig att ta mig från sovrummet till köket.

Mot nya mål

Det gick sju år. En återgång till det tidigare arbetet var otänkbart. Dåvarande skoldirektören i Nykarleby, **Boris Sundell**, föreslog att Maria kanske skulle sikta på en framtid som biblioteksfunktionär istället. Maria kunde tänka sig att ge idén en chans. Det ordnades så att hon kunde få prova på arbetet genom en slags ”prao” under några månader på Nykarleby Stadsbibliotek.

– Jag var nog i väldigt dåligt skick den första tiden. Jag minns att jag gick och höll i mig i hyllorna och såg stjärnor av påfrestningen. Det var väldigt spännande för mig. Men mottagandet var så varmt och arbetet kändes mer rätt för varje dag.

Hösten 2018 startade Öppna universitetet vid Åbo Akademi en 3-årig utbildning i informationsvetenskap.

De kurser utbildningen erbjöd i kombination med Marias tidigare examen skulle ge henne tillträde till biblioteksbranschen. En perfekt möjlighet.

– Det var otroligt intressant att ta tag i något helt nytt, det gav verkligen nytändning! Jag rekommenderar vuxenstudier, men man bör också vara medveten om att det krävs en hel del både i tid och engagemang. Att sadla om mitt i livet kräver en hel del arbete, men är också mycket givande.

Från studier till arbetsliv

Under studierna kunde Maria fortsätta på biblioteket i Nykarleby i form av yrkesinriktad rehabilitering.

– Det att jag kunde studera och samtidigt fick erfarenhet från fältet var verkligen lärorikt.

Mot slutet av studierna övergick praktiken i ett deltidsarbete på Munsala bibliotek i Nykarleby. Och direkt när studierna avslutades våren 2021 kom erbjudande om ett vikariat på heltid vid Purmo bibliotek i Pedersöre. Att

Maria Ståhl kom igen efter många år av sjukskrivning. Idag stortrivs hon som biblioteksfunktionär i Sandsund bibliotek där hon bland annat kan arbeta med barn och läsning. Foto: Monica Sandström

det blev just Purmo ser Maria som en lyckolott.

– Jag kom till ett mycket väl inarbetat bibliotek tack vare föregångarna **Gunhild Berger** och **Pamela Eklund**. Ny som jag var behövde jag inte tänka på att bygga upp något nytt, jag kunde fortsätta i invanda mönster.

Det i kombination med att Maria stortrivdes med ortsborna och själva bygden gav henne en skjuts framåt i sitt nya arbete. Nu, ett år senare, har Maria fast tjänst i Pedersöre, med placering i Sandsund bibliotek.

– Jag saknar visserligen Purmoborna, men det blir nog bra här också! Här finns inget byacentrum eller naturlig samlingsplats, jag hoppas att det nya

biblioteket småningom ska kunna fylla den funktionen.

Ny chans runt hörnet

Som speciallärare ägnade Maria sig förstås mycket åt läsning och läsinlärning. Som biblioteksfunktionär kan hon nu åter göra det, men på ett annat sätt.

– Det är jätteroligt att jag kan fortsätta arbeta med barn och läsning genom biblioteket. Jag har nog säkert också stor nytta av mina erfarenheter från arbetet som lärare i mitt samarbete med skolorna.

Maria tror också att de tunga åren resulterat i en större förståelse för människor, en förståelse som verkligen

behövs i arbetet på ett bibliotek.

– Den sociala biten är verkligen jätteviktig, särskilt på de mindre filialerna. Biblioteken är en plats där man kan byta ett ord eller två, något som kan vara av stor betydelse särskilt för ensamma personer, säger Maria.

Med tanke på hur dåligt Maria mårde för ännu bara några år sedan ser hon det närmast som ett under att hon kommit igen med sådan styrka som hon gjort.

– Jag förundras över det varje dag, att jag kan och orkar arbeta heltid. Det är en enorm seger för mig!

Maria var i något skede inställd på att inte alls kunna återgå till arbetslivet. Hon vill därför gärna förmedla hopp till andra i en liknande situation.

– Det tog ju jättelänge för mig att komma igen, sådant sker inte över en natt. Men det gäller att inte ge upp hoppet för man vet inte vad som väntar bakom nästa hörn. Det kan bli hur bra som helst!

” Den sociala biten är verkligen jätteviktig, särskilt på de mindre filialerna. Biblioteken är en plats där man kan byta ett ord eller två, något som kan vara av stor betydelse särskilt för ensamma personer.

Monica Sandström

Medlemmen

Linnéa Prost

vid Malax kommunbibliotek

Var jobbar du?

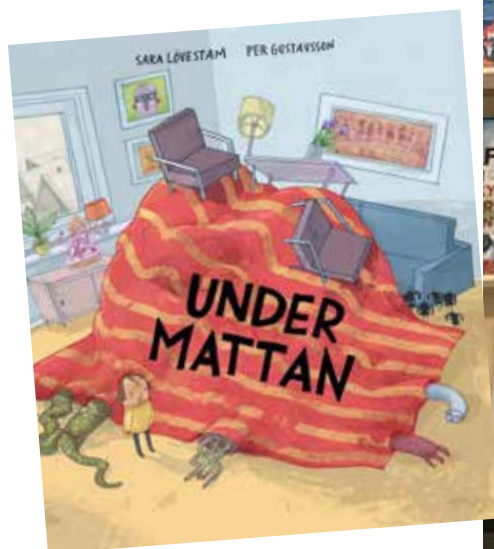
Jag jobbar som bibliotekschef på Malax kommunbibliotek.

Hur hittade du till biblioteksbranschen?

Bibliotekarie har varit mitt drömyrke sedan barnsben. Mina kollegor använder ännu mitt bevingade citat "Ååh, så många böcker!" från mitt första biblioteksbesök. Då jag fick reda på att man kunde studera informationsvetenskap vid Åbo Akademi var saken klar. Jag blev klar med studierna hösten 2018 och fick tjänst vid Malax kommunbibliotek år 2019.

Har du något speciellt kundmöte som du vill dela med dig av?

Det finns många hjärtevarma tillfällen. Men att se ett barns ögon tindra när man hittar precis vad de söker är svårslaget. Jag uppskattar också varje möte med låntagare som delar med sig av sina läsupplevelser.

Har du några boktips?

Jag läser mycket fantasy för tillfället och har fastnat för **Robert Jordans** serie *Sagan om Drakens återkomst*. Där emellan varvar jag med **Andrzej Sapkowskis** serie *The Witcher* och deckare t.ex. **Lars Keplers** böcker om Joona Linna.

Senaste böckerna jag sträckläste var **Stephen Kings** *Flickan som älska-*

de Tom Gordon och **Kaj Korkea-Ahos** *Se till mig som liten är*.

Senaste boken jag blev glad av var **Björn Skifs** självbiografi *Mitt liv som scengångare*.

Bästa bilderboken jag läst på länge var *Under mattan* skriven av **Sara Lövestam**, och illustrerad av **Per Gustavsson**.

I kommande nummer av *Bibban* kommer vi att stifta närmare bekantskap med föreningens medlemmar. Under rubriken **Medlemmen** möter vi föreningsmedlemmar från olika delar av landet.

Källkritik i fokus

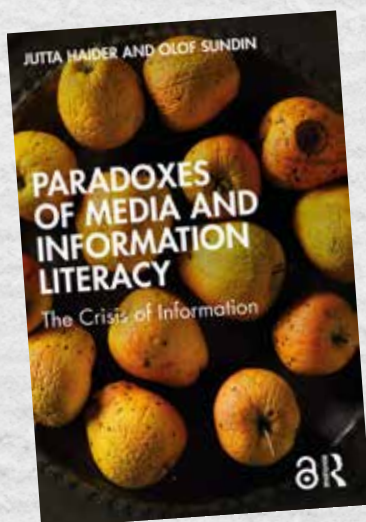
EN NY BOK LÄGGER VIKTEN

av källkritik i fokus och tar upp hur man ska nå ut till de personer som delar mis- och desinformation på nätet. Rikssvenska *Biblioteksbladet* skriver att vi befinner oss i en informationskris där vedertagna upprätthållare av kunskap och vetenskap som skolor, universitet, journalistik och bibliotek, ifrågasätts av ivriga individer.

– Dessa personer menar att de är mer källkritiska än andra, eftersom de också är källkritiska mot dem som säger till en att vara källkritisk, säger medförfattaren **Olof Sundin** till *Biblioteksbladet*.

Boken *Paradoxes of Media and Information Literacy: The Crisis of Information* fokuserar på källkritik och problem som "diskursen präglas av: motsägelser, faror, paradoxer."

Titeln finns öppet tillgänglig och är skriven av Olof Sundin och **Jutta Haider** som båda är professorer i biblioteks- och informationsvetenskap vid högskolan i Lund respektive Borås.

Biblioteken pekas ut som syndabockar i USA

FLERA AMERIKANSKA MEDIER

rapporterar om att högerörelser och konservativa grupper försöker ta kontroll över vad allmänna bibliotekens samlingar får innehålla. Försök att förbjuda böcker om HBTQI+-rättigheter och rasism har gjorts, och i Texas har krafter lyckats dra bort 400 böcker från biblioteken. De avlägsnade böckerna ska utvärderas för att se att de inte innehåller något "oanständigt eller vulgärt", skriver *NBC News*.

"Under de senaste åren har de allmänna biblioteken tagit starkare ställning i frågor om rättvisa mellan raser och queera rättigheter och representation", säger **Alison Macrina**, ledare för *Library Freedom Project* till *Huffpost*, och menar att försöket att förbjuda böcker är en reaktion på detta.

Notisen baserar sig på artiklar i *The Guardian*, *NBC News* och *Huffpost*.

Stöd för nordiskt samarbete

NORDISK KULTURKONTAKT

puffar för att Bibbans läsare ska bekanta sig med deras stödprogram. Stödprogrammen ger möjligheter till

att skapa kultur, genomföra projekt och skapa möten mellan konstnärer samt kulturarbetare i Norden och Baltikum.

Nordisk
kulturkontakt

Regionförvaltningsverkets biblioteksväsende inleder podcasten *Röster från överinspektionens värld*

REGIONFÖRVALTNINGSVERKENS biblioteksväsende inleder hösten 2022 en egen podcast-serie. Inledningsvis bekantar vi oss med frågor som gäller produktion och utvärdering av information genom den utvärdering av basservicen som publicerades sommaren 2022.

Avsikten är att i fortsättningen utvidga innehållet till att gälla även

annan biblioteksverksamhet, såsom bibliotekens utvecklingsprojekt och internationella verksamhet.

Rösterna från överinspektionens värld är delvis tvåspråkiga.

I de avsnitt som behandlar utvärderingen av basservicen öppnas processen och resultaten av **Kristiina Kontiainen** från Regionförvaltningsverket i Södra Finland och **Susanne**

Ahlroth från regionförvaltningsverkens svenskspråkiga enhet. Podcasten leds av **Mika Mustikkamäki** från Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland.

Podcasten hittas på regionförvaltningsverkets webbplats:
www.avi.fi/podcastit

Karis bibliotek flyttade in i nya kulturhuset

DET NYA KULTURHUSET i Karis – känt som Nya Fokus – öppnade sina dörrar lördagen den 20 augusti. Kulturhuset är en samlingsplats i Karis kärncentrum. Inom dess väggar ryms biblioteket, musikinstitutet, Tryckeriteatern, ett nytt café och mycket mer.

För kulturlivet i Karis har det här huset en enorm betydelse. Ett levande kulturfält förtjänar värdiga lokaler, exempelvis musikinstitutet i Karis

har tidvis fått utstå inte helt idealiska förhållanden. Raseborg har trots allt ett mycket levande kulturfält. Dansinstitutet Hurja Piruetti har i över 20 års tid utbildat hundratals unga dansare.

Många unga har i musikinstitutet hittat en grund för ett livslångt intresse. Raseborgs sommar-teater drar årligen till sig många hundratals åskådare. Allt detta är värdefullt, och förtjänar att uppmärksammas.

Nu har dansare och skådespelare en ordentlig scen att stå på. Unga musiker har ordentliga utrymmen att öva i. Och inte minst har alla stadens invånare ett nytt och vackert bibliotek att få besöka och utnyttja.

Det nya huset visar att kulturen i stan skall tas på allvar, och innebär ett ansiktslyft för hela Raseborg.

Visst har du betalat medlemsavgiften?

Tack till alla som redan har betalat! Är du osäker om du har betalat kan du ta kontakt med Lotta, lotta.westerlund@fsbf.fi.

Mera information om medlemsavgiften hittar du nedan.

Teaterhöst!

Under hösten vill föreningen erbjuda rabatterade teaterupplevelser för sina medlemmar. Mera information i infobrevet, eller kontakta Lotta på lotta.westerlund@fsbf.fi.

Finlands svenska biblioteksförening rf.

Styrelsen 2021

Anna-Maria Malm, ordförande
Planerare
Nationella utvecklingstjänster/
Biblioteken.fi
Helsingfors stadsbibliotek

Lisa Ahlvik
Specialbibliotekarie
Pedersöre huvudbibliotek

Margareta Danielsson
Informationsspecialist
Hankens bibliotek

Mikael Gros
Bibliotekarie
Ebban

Sarah Hagström
Informationsspecialist
Hankens bibliotek

Henrica Lillsjö
Biblioteksamanuens.
Åbo Akademiets bibliotek

Monica Sandström
Biblioteksfunktionär | Egenföretagare
Nykarleby stadsbibliotek | Bildström

Sara Söderbacka
Bibliotekarie
Stadsbiblioteket i Kristinestad

Gun Vestman
Informationsspecialist
Tritonia, Vasa universitet

Teresa Westmark
Bibliotekarie med verksamhetsansvar
Mariehamns stadsbibliotek

Styrelsen nås på fsbf@fsbf.fi

Utanför styrelsen
Lotta Westerlund
Verksamhetskoordinator
lotta.westerlund@fsbf.fi

Sandra Herrmans
Chefredaktör
fsbf@fsbf.fi

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Arbetslösa, pensionärer och
föräldralediga 10 €
OBS! Studerande: gratis

Konto:
IBAN: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma
som medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlems-
ärenden kan meddelas per e-post på
fsbf@fsbf.fi.

Du vet väl om att alla tidigare nummer av Bibban finns att läsas på föreningens webbplats?

Gå in på **www.fsbfi** och botanisera i nummer från 2003 och framåt. Kanske har du missat något riktigt intressant?

På webbplatsen kan du även beställa vårt nyhetsbrev och läsa mer om föreningens historia och verksamhet.

